

АНАЛІЗ ПРОВЕДЕНИХ ЗАХОДІВ З ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ДО ЗДАЧІ ТЕСТОВОГО ІСПИТУ «КРОК-1» З МІКРОБІОЛОГІЇ, ВІРУСОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ

Доц. Л. Б. Романюк, канд. біол. наук Н. Я. Кравець

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

Проаналізована ефективність заходів з підготовки студентів медичного факультету до здачі тестового іспиту «Крок 1» з мікробіології, вірусології та імунології, систематизовані підходи щодо покращення якості тренувальних методик. Розглянуто різнопланові підходи щодо підготовки студентів до складання тестового іспиту «Крок 1» з мікробіології, вірусології та імунології у кафедральному та загальноузівському аспекті, наведено схему інтеграції та взаємозв'язку різних ланок тренувального процесу. Доведено, що комплексний підхід до заходів, спрямованих на підготовку студентів медичного факультету до здачі іспиту «Крок-1» після 3 курсу, чітке методичне та практичне забезпечення кожного етапу, своєчасний аналіз успішності та заходи щодо її покращення в цілому дають позитивні результати, що відображено в статистичних показниках успішності здачі студентами-медиками «Крок-1» за останні два роки.

Ключові слова: тестовий іспит «Крок-1», підготовка, аналіз ефективності, предмет мікробіологія, вірусологія та імунологія.

Підсумковим контролем знань з фундаментальних дисциплін в галузі медицини для студентів молодших курсів медичних вузів є тестовий іспит «Крок-1. Лікувальна справа» — майбутні лікарі. Він проводиться на 3 курсі та включає низку предметів, одним із яких є мікробіологія, вірусологія та імунологія. На кафедрі мікробіології, вірусології та імунології ТДМУ розроблено заходи, які спрямовані на підвищення мотивації студентів під час складання тестового іспиту «Крок-1».

Мета роботи — проаналізувати ефективність заходів з підготовки студентів медичного факультету до здачі тестового іспиту «Крок-1» з мікробіології, вірусології, імунології та систематизувати методичні й організаційні підходи з метою підвищення ефективності та успішності студентів.

За визначенням Центру тестування при Міністерстві охорони здоров'я України — «Крок-1» — іспит із загальнонаукових дисциплін, який складається після вивчення основних фундаментальних дисциплін, що входять до складу тестового іспиту «Крок-1» [1].

Технологія, що покладена в основу ліцензійних іспитів, обговорювалася на Всеукраїнських семінарах та неодноразово на науково-практичній конференції «Актуальні питання вищої медичної освіти в Україні» за учас-

тю представників усіх медичних навчальних закладів. Широке обговорення та підтримка технології ліцензійних іспитів призвели до того, що до педагогічного експерименту з впровадження ліцензійних іспитів, започаткованого наказом МОЗ України № 396 від 31.12.96 р., за власним бажанням приєдналися майже всі медичні навчальні заклади (наказ МОЗ України № 113 від 09.04.97 р.) [1]. А після затвердження наказом МОЗ України № 251 від 14.08.98 р. Положення про систему ліцензійних іспитів бажання взяти участь у впровадженні цієї системи висловили усі навчальні заклади України, які здійснюють підготовку за напрямом «Медицина» та «Фармація» (зокрема чотири ВНЗ МО України та три ВНЗ недержавної форми власності). Методологія медичних ліцензійних іспитів, що застосовується в Україні, також пройшла професійну експертизу в провідних атестаційних центрах світу: Національній Раді медичних екзаменаторів (NBME, США), Центрі медичної освіти (СМЕ, Англія), а також в Інституті змісту і методів навчання МО України, Інституті педагогіки та психології професійної освіти АПН України [6].

Рішенням Всесвітньої конференції програма ліцензійних іспитів України була рекомендована іншим країнам, які впроваджують ліцензійні або сертифікаційні іспити як модель для використання [1, 4].

У 2018 р. вперше в Україні проведено міжнародне порівняльне дослідження якості медичної освіти на додипломному та післядипломному етапах підготовки з використанням міжнародних інструментів — іспиту IFOM CSE (International Foundations of Medicine. Clinicalsciences) та субтесту з надання допомоги при невідкладних станах на основі завдань типу USMLE (United States Medical Licensing Examination — «Іспит з отримання медичної ліцензії Сполучених Штатів Америки»). Центр тестування отримав високу оцінку National Board of Medical Examiners за методичний, організаційний супровід та рівень проведення іспиту IFOM CSE [2, 3].

Тестовий іспит «Крок-1» є досить об'єктивним та інформативним показником якості засвоєння студентами перших трьох курсів фундаментальних дисциплін, і його методика відповідає міжнародним системам оцінки якості медичної освіти [5].

26 червня 2018 р. Центром тестування було проведено ліцензійний інтегрований іспит «Крок-1. Загальна лікарська підготовка» у 20 закладах вищої освіти: 13 закладах вищої освіти (ЗВО) МОЗ України, 3 ЗВО МОН України та 4 приватних ЗВО. На тестування зареєстровано 8151 студент-громадян України, з яких 4928 студентів бюджетної та 3223 студента контрактної форм навчання. Іспит склали 7 805 студентів-громадян України, з яких 4783 студента бюджетної та 3022 контрактної форм навчання.

Серед громадян України поточного року іспит «Крок-1. Загальна лікарська підготовка» не склали 1494 осіб (19,1 %), з них 467 студентів (9,8 %) бюджетної форми навчання та 1027 студентів (34,0 %) контрактної форми навчання.

У 2018 р. студентів 3 курсу медичного факультету у ДВНЗ ТДМУ, які склали «Крок-1», було 453, з них бюджетної форми навчання — 200, контрактної — 253. Аналіз успішної здачі ліцензійного іспиту показав у 2017 р., що його не склали 14,4 %, а у 2018 р. — 11,9 %. Кількість студентів бюджетної форми навчання зменшилася порівняно з минулим роком практично вдвічі: 4,5 разу — в 2018 р., проти 8,3 разу — в 2017 р., при чому успішність контрактників зросла лише на 1,4 % порівняно з минулим роком. Середній показник кількості студентів, які не склали «Крок-1», по країні у поточному році склав 19,1 %. Наш ВНЗ входить до 9 навчальних закладів, у яких даний відсоток не перевищує середній по Україні та в загальному рейтингу ТДМУ відповідає 5 місцю.

Національний показник результатів складання ліцензійного іспиту «Крок-1. Загальна лікарська підготовка» студентами-громадянами України в 2017 р. склав 71,3 % (середнє по ВНЗ), при чому відсоток складання мікробіології становив 64,6 %, що відповідало 13 місцю в рейтингу дисциплін, тоді, як у 2018 р. середній показник по ВНЗ склав — 71,1 %, а з мікробіології — 71,8 %, що відповідає 6 місцю серед предметів, які входять до «Крок-1». Наведені дані та зростання показника нашого ВНЗ в загальноукраїнському рейтингу засвідчують ефективність систем підготовки студентів і дають підстави для вдосконалення цих заходів на університетському рівні.

Зважаючи на те, що кожний предмет вимагає індивідуального підходу до формування системи заходів щодо підготовки студентів до здачі іспиту «Крок-1. Загальна лікарська підготовка», метою роботи було систематизувати та проаналізувати ефективність вживаних заходів серед студентів 2 та 3 курсів для підвищення ефективності залишкового рівня знань на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології.

На кафедрі мікробіології, вірусології та імунології підготовка студентів розпочинається ще на 2 курсі, студенти опановують предмет протягом двох семестрів на 2 та 3 курсах. Для успішної підготовки студентів викладачі кафедри систематизували і провели відбір тестів з бази тренувальних тестів «Крок-1» за останні 10 років та розподілили останні за темами практичних занять. На кожному практичному занятті відведено час для обговорення зі студентами основних питань, що відповідають темі заняття. Умови окремих питань з тренувальної бази «Крок-1» подані у вигляді клінічних випадків, це створює певні труднощі для розуміння їх студентами молодших курсів, котрі ще не вивчають клінічних дисциплін, викладачі кафедри (зазвичай, в минулому практикуючі лікарі) на прикладі клінічних випадків зі своєї практики пояснюють студентам патогенетичні механізми дії мікроорганізмів на організм людини, які призводять до появи відповідних клінічних ознак, що допомагає студентам краще засвоїти матеріал. Як показує аналіз успішної здачі «Крок-1» з мікробіології за останні два роки систематизований підхід до підготовки студентів дає свої результати. На кафедрі мікробіології, вірусології та імунології ТДМУ синтезовано проаналізовано кафедральні та загальноуніверситетські заходи щодо підвищення якості підготовки (рис. 1).

Рис. 1. Схема заходів щодо підвищення якості підготовки студентів до здачі тестового іспиту «Крок-1»

Враховуючи особливості засвоєння матеріалу студентами (одні краще сприймають логічні пояснення, інші — чітко запам'ятовують лише правильні відповіді), викладачі кафедри мікробіології, вірусології та імунології використовують різноманітні форми діяльності, а саме пояснювально-ілюстративні, пояснювально-спонукальні, частково-пошукові та багаторазове тренування за базою тестів «Крок-1», і контроль проводиться на різних рівнях, зокрема й ефективності залишкового рівня знань студентів.

Першим рівнем є розбір тестових запитань на практичних заняттях з кожної, окремо взятої теми — викладачі використовують тести, які були підготовлені раніше для тієї чи іншої теми. На цьому етапі у студентів переважно спрацьовує стереотипне мислення.

Другим етапом є проміжні контролю на практичних заняттях, без попередньої підготовки, за кількома заняттями, об'єднаними спільною тематикою. Тепер у студентів повинно спрацювати аналітичне мислення з подальшим алгоритмом відбору неправильних варіантів відповіді, і таким чином було знайдено правильний дистрактор (відповідь).

Третій етап покликаний закріпити у студентів знання з отриманих тем — він відбувається на підсумковому занятті, котре завершують блоки

тем за розділами предмета: «Загальна мікробіологія», «Інфектологія та імунологія», «Загальна і спеціальна вірусологія» та «Спеціальна бактеріологія». Відпрацювання негативних оцінок за підсумкові заняття є обов'язковим, завдяки чому студенти не зможуть засвоїти мінімум предметної інформації.

Четвертим етапом є написання студентами «Прекроку» після закінчення вивчення мікробіології. Варіанти останнього складаються виключно з питань бази «Крок-1». Студенти, позитивні відповіді яких склали понад 80 %, вважаються такими, які здали тестовий контроль і допускаються до сесії. Цей етап дає змогу проаналізувати ефективність попередніх заходів, спрямованих на підготовку до здачі «Крок-1», оскільки результати відслідковує не лише кафедра, але й деканат медичного факультету.

Загальноуніверситетські заходи спрямовані більше на контроль засвоєння матеріалу та статистичний аналіз отриманих результатів з попереднім прогнозуванням рівня здачі «Крок-1» тим чи іншим курсом. Викладачі кафедри залучаються до кожного з цих етапів: беруть участь при написанні студентами ректорських контрольних робіт як предметні консультанти; залучаються до проведення комплексних багатопредметних консультацій, згідно з попередньо складеним

розкладом; беруть участь у підготовці та редагуванні буклетів для семестрового тестового іспиту, для попередження виникнення технічних помилок при складанні варіантів.

Однак методологічна та педагогічна складові є не єдиними чинниками в досягненні успіху. Величезне значення мають вихідний рівень знань студентів молодших курсів, результати здачі ними ЗНО з профільних предметів, оскільки інформація, отримана ними на перших трьох курсах ВНЗ, великою мірою ґрунтується на знаннях із середньої школи, їх умінні отримувати, аналізувати та засвоювати інформацію, в подальшому систематизувати та диференціювати дані. Тому важливою ланкою успішної підготовки майбутнього

фахівця-медика є достатній рівень вихідної базової підготовки, що забезпечується середньою школою.

ВИСНОВКИ

Комплексний підхід до заходів, спрямованих на підготовку студентів медичного факультету до здачі іспиту «Крок-1» після 3 курсу, чітке методичне та практичне забезпечення кожного етапу, своєчасний аналіз успішності та заходи щодо її покращення в цілому дають позитивні результати, що відображено в статистичних показниках успішності здачі студентами-медиками «Крок-1» за останні два роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 1187 від 30.12.2015 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p>.
2. Межуєва І. Ю. Тестування як форма контролю знань, умінь, навичок. Переваги і недоліки / І. Ю. Межуєва // Молодий вчений. — 2017. — № 9 (49). — С. 394–397.
3. Прошкін В. В. Інтеграція університетської науки й освіти: історичний аспект [Електронний ресурс] / В. В. Прошкін // е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». — 2010. — № 2.
4. Слепкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З. І. Слепкань; Міністерство освіти та науки України, Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К. : НПУ, 2000. — С. 138–173.
5. Сучасні методи тестування у підготовці лікарів-інтернів / О. Я. Бабак, Г. Ю. Панченко, М. І. Кліменко [та ін.] // Інноваційні технології в системі професійної підготовки студентів в ХНМУ : матеріали XLVIII навч.-метод. конф., Харків, 10 груд. 2014 р. — Харків, 2014. — С. 23–26.
6. Aronson L. Twelve tips for teaching reflectio natal level of medical education / L. Aronson // Med. Teacher. — 2011. — Vol. 33 (3). — P. 200–205.

АНАЛИЗ ПРОВЕДЕННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ ПРИ ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ К СДАЧЕ ТЕСТОВОГО ЭКЗАМЕНА «ШАГ-1» ПО МИКРОБИОЛОГИИ, ВИРУСОЛОГИИ И ИММУНОЛОГИИ

Доц. Л. Б. Романюк, канд. биол. наук Н. Я. Кравец

Проанализирована эффективность мероприятий по подготовке студентов медицинского факультета к сдаче тестового экзамена «Шаг-1» по микробиологии, вирусологии и иммунологии, систематизированы подходы по улучшению качества тренировочных методик. Рассмотрены разноплановые подходы по подготовке студентов к сдаче тестового экзамена «Шаг-1» по микробиологии, вирусологии и иммунологии в кафедральном и общеуниверситетском аспекте, приведена схема интеграции и взаимосвязи различных звеньев тренировочного процесса. Доказано, что комплексный подход к мероприятиям, направленным на подготовку студентов медицинского факультета к сдаче экзамена «Шаг-1» после 3 курса, четкое методическое и практическое обеспечение каждого этапа, своевременный анализ успеваемости и меры по ее улучшению в целом дают положительные результаты, отражены в статистических показателях успеваемости сдачи студентами-медиками «Шаг-1» за последние два года.

Ключевые слова: тестовый экзамен «Шаг-1», подготовка, анализ эффективности, предмет микробиология, вирусология и иммунология.

ANALYSIS OF ACTIONS FROM THE PREPARATION OF MEDICAL STUDENTS TO THE TEST-EXAM «KROK-1» FROM MICROBIOLOGY, VIROLOGY AND IMMUNOLOGY

L. B. Romanyuk, N. Ya. Kravets

The purpose of the work was to analyze the effectiveness of the preparations for students of the medical faculty before passing the test "Krok-1" on microbiology, virology and immunology, and to systematize approaches to improve the quality of training techniques.

The article deals with the methodical approaches for preparing students for compiling the test "Krok-1" on microbiology, virology and immunology at the department and the general university aspects. The scheme of integration of different parts of the training process is presented. It was established that the applied integrated approach for preparation of students of the 3rd year of medical faculty for the examination "Krok-1", has a clear methodological and practical provision of each stage. The timely analysis of the success and measures for its improvement in general show positive results, which is reflected in the statistical indicators of the success of delivery by our medical students "Krok-1" over the past two years.

Keywords: exam "Krok-1", preparation, analysis of efficiency, subject Microbiology, Virology and Immunology.